

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., а по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НИЈУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., а по год. 3 фор.За све остале земље годишње
30 еван. у влату, а по године
10 еван. у влату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се поштом
унутрицом непосредно админис-
трацији „Глас Црногораца“ на
Цетиње, а коме је наручице, г.
Петру Рамадановићу, к. д. аген-
ту у Котор. Доније се шаљу
уредништву. Рукопис се не вра-
ћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет иде-
ра по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Из Рима је стигао јучер радосан глас, да је Њ. В. Краљица Јелена, ноћу између сриједи и четвртка, срећно родила другу ћерку. Њезино Величанство и новорођено Краљевско чедо сасвим су добро.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 7 новембра.

Петроградско „Н. Време“ вели, ма како да су вјести из Македоније противурјечне, ипак се положај почиње рајасавати. „Саопштење нашег цариградског дописника — наставља даље руски лист — о доласку у Цариград, Солун и Сера, до 2000 рањених турских војника пружа довољно очевидан доказ о равнјерама македонског устанка. Ако се узме, да ће бити још 1000 рањеника, који тијесу још стигли у турске центре, то општи турски губитци већ прелазе 15% војске, која оперира (25,000)... Што се тиче положаја у овом часу несумњива су два факта. Прво, усташи су истишнути из долина дијелом у Бугарску, а дијелом у планине, где се не могу гонити у ово доба, а одакле они могу нападати на турску војску, као што свједоче вјести о постојањем сукоба. Друго, већ налази се у очајном положају. Све што је могло бјезати спасло се у Бугарској. По мјестима, која су удаљенија од бугарске границе, положај је сталовништва веома критичан. Лако је себи представити што значи ставовање турске војске — башибовука и Арнаута у теж покороном крају. Генерал Цончев, оставивши бојиште усљед добивене раче, изражава убјеђење, да ће се устанак чете удржати по горама до прољећа и тада ће се изнова расплаћети устанак. Нема никаквог основа сумњати у вјеројатност тог прорицања, јер сами Турци саопштавају, да је немогуће одити ва устанима и да Едем-паша не предвиђа краја војеним операцијама. И тако Јевропа може разумати ка обвљене веплете с прољећа. Хоћели штогод предузети Јевропа, да предупреди несрећу, којој се размијери не могу сада предвидјети?”

Француски економист Леруа Боље предложио је у парижском „L'Europe“ да се савове конференција по македонском питању. По његовом мишљењу, требало би да иницијативу на себе узме Француска, или још боље двојни савез. На то опажа „Новое Време“: „У нормалним приликама таква конференција била би наравно умјесна и најбоље средство да се мирно ријешити то питање. И берлински трактат предвидио је, да се неспоразуми, који потичу из његовог испуњавања, уклањају јевропском конференцијом. Ипак је питање, да ли све јевропске државе желе тачно извршавање берлинског трактата. На жалост, и сама напомена о њему је веомагод непријатна. Кома? Елигољива самог „поштег маглера!“ Милх. Алг. Цајтунг, који домишља за берлинско министарство иностраних дјела, доказује, да би мишљање јевропске дипломатије у корист Македоније, које предлаже

Леруа Боље, било јединственим средством за изазвати нови источни рат. Положај у Македонији, по признању берлинског офидиова, наравно није најутјешнији, али га треба тријети у корист мира! Погрјешка Леруа Боље састоји се тобож у томе, што не оцјењује сав значај промијене, која се збила у односима Русије према Турској и осталим балканским државама од последњег источног рата (Овдје лист подразумева нови положај, који је Немачка заувила у Цариграду.) Ми са своје стране држимо, да се поштовани орган берлинског министарства такође неколико вара, а наиме односно значаја двојног савеза, на који апелира Леруа Боље. Може се бити према предлогу о јевропској конференцији скептички и мислити о непосреднијим средствима, али изражена прелазна мисао Леруа Боље, да би иницијатива франко-руског савеза у македонском питању веома подигла овај савез у очима оба народа и увисила углед обију влада и оба народа у очима свега цивилизованог свијета — потпуно заслужује пажњу.“

Путовање Цара Вилхелма у Инглеску изазивља у јевропским листовима равна нагађања и разлагања. Прашка „Политик“ пише: „Значајно се овоме путу одриче сваки политички карактер са напоменом, да строго приватна природа ове посјете код свог Ујака већ наостанљавњем немачког царевинског канцелара и избором мјеста посјете, краљевске покрајинске столице Сандригама, довољно је обиљежена. Са инглеске стране пак ова посјета добива сасвим друго расвијетљење, пошто је Краљ Едвард наредио особито свечан дочек свом царском Сестрићу у Хориклифу, где се искрцао, и у Сандригам позвао чланове кабинета. Што гроф Вилс није приуштао, то се може протумачити тим, што је његово присуство у рајхстагу потребито, или фактом, што је Цар Вилхелм сада или икад свој сопствени канцелар, као што је у своје доба то чина Вимарк пророкао. Односи између Инглеске и Немачке у последње доба тако су веома непријатељски, да је врло могуће, да Цар хоће, да лично покуша неки побољшање. Ако не успије, тада је пут у Инглеску био „један излет чисто приватног карактера.“ Сасвим одговарајући ситуацији инглеска преса приредила је царском госту изненађивајући хладан дочек тако да се и у самим удворним фравама опажу управ ледена струја. Један дио инглеске пресе, и баш онај, који инглеској влади стоји близу, био је ових дана против Немачке ако је могуће још непријатељскији него ли прије и тврдио је, да Цар Вилхелм чини једну врсту молбеног пута и посјету извињавања због сваковерних грјехова, који су се починили у немачкој преси, у немачком парламенту и где друго. Ма како да ће оно тврђење разјарити немачку пресу, не може се порећи, да је Цар Вилхелм више пута кораке чинио, да ублажи Инглеску, кораке, које је немачка штампа јако осуђивала. Само нека се сјети непримања Председника Кригера, остентативног одликовања фелдмаршала Робертса, не-

стварење аудијенције бурских генерала и још чега више. Према томе тврђење инглеских листова није тако апсурдно. Неки немачки листови на то опажују, да Цар по довољно познатој својој природи не може бити човек, који чини молбене путове и посјете извињавања. А баш позната нарав немачког Цара то потврђује, како један инглески лист то говори врло неуцтивим начином. Сасвим се другачије он понаша на примјер према Пољацима осуђенима на немоћ, а сасвим другачије према моћној Инглеској. Да ли је сада излет у Сандригам молбени пут или чисто приватне нарави, колонијални и економски антагонизам између Инглеске и Немачке један дан ће одиста прокути.“

Петроградске „Новости“ пишу: „Цар Вилхелм је већ држао смотру драгуњског пука у Хориклифу, изговорио сходну бесједу и даровно новчану своту женама и дјеци војника отправљених у јужну Африку, Сијела дјела и ријечи Цара Вилхелма производе чудновати утисак на здржане Инглева. Они као да га се боје. Инглески листови свих странака не опомињу узалуд министарство Валфурово против царског госта и сасвим отворено изражавају страх, да Немачка не повуче Инглеску у какво опасно подухеће. Уопште повдрави инглеских листова у част Цареву поружавају својим здржаним и хладним тоном. Неки инглески листови изабрали су овај час да проповиједају зближење са Русијом и Француском, истичући колизију инглеских и немачких интереса у Китају, где Немачка одавна иде за себичним сврхама на уштрб инглеских интереса. С тога не може бити ни ријечи о каквом зближењу, споразуму или савезу између Инглеске и Немачке. По мишљењу „Морнинг Пост“ и других инглеских листова, ниједан инглески министар не може узети на себе споразум са Немачком, јер би то значило припремити Немачкој могућност да с времем подигне поход против Инглеске. Једном ријечи инглеска штампа није изјавила нимало пријатељских осјећаја према Немачкој. А пошто је ова вјерни тумач јавног мишљења инглеског, то њен глас приуђава мислити, да политичка цијел путовања Вилхелма II неће бити постигнуто, у пркос Царевих напора, да буде штедар, љубаван и примамљив гост.“ Петроградски лист вели да ће једина последица овога пута бити, да ће се разбистрити немачко-инглески односи, па завршује: „Наравно, официјални односи између Инглеске и Немачке, потпуно задовољавајући, могу се још више побољшати, али односи између самих народа не одлакују се ни из далека тим карактером. На тако непоузданом тлу доста је трудни поидићи вграду инглеско-немачког савеза. Ако је то неколико година назад изгледало могуће, сада о томе не може бити ни ријечи.“

НЕМАЧКА И ИНГЛЕСКА.

Уочи доласка Цара немачког у Инглеску лондонски „National Review“ донио је у својој новембарској свесци, осим чланака у корист споразума са Русијом и Француском, о ком смо говорили у последњем

броју, још и један чланак бившег инглеског посланика у Бечу до г. 1900 Ромболда, који је назирао оштре одговоре немачких официјозних листова и дао повода дипломатским објасњењима.

Инглески дипломат ту вели да је бурофилски покрет у Немачкој био само фаза општег непријатељства Немца против Инглеске. Он је дубоко убјеђен, да је Немачка најопаснији и непомирљиви непријатељ Инглеске Француску и Русију он тако не сматра; и ако се оне разилаве у њеким питањима са Инглеоском, али код њих нема непомирљивог непријатељства. Дуго дипломатско искуство довело је Ромболда до убјеђења, да се може постигнути споразум са Русијом „што би један пут за вада створило подложјак Инглеске, као свјетске државе, сасвим обезбјеђеним.“

Односно немачких тежња против Аустро-Стрије Ромболд потврђује све што је чешки патриот Крамрж рекао у познатом свом чланку у истом „National Review“у, називљући тај чланак знаменитим догађајем. Он је одавна дошао до убјеђења, да је „највиши опасност наше епохе — тежња немачке расе да завлада Средњом Јевропом.“ Инглеви почињу схваћати, колико би то господство, усљед поморске моћи, коју би Немачкој дало присвојење Тријешћа и вјеројатно и холандских и белгијских лука, шкодило положају Инглеске. Али се боји, да његови саотачаственици још довољно не оцјењују последице, које би успјех паргеманизма имао на политичку равнотежу на цијелом земном шару. За то инглески дипломат при закључку вели, да је неопходно, да Инглеска избјегава и сваки изглед, да она може бити повучена у орбиту Немачке. У интересу је највеће важности како Инглеске тако и свих других великих сила, да се опширу тим немачким тежњама.

Лондонски дописник „Н. Времена“ наставка, да је чуо, да је Сир Ромболд изражавао исте погледе и у својим дешамама на Беча, и што више, да је он напустио своје мјесто у Бечу баш усљед неодобравања политичке своје владе. Кад он последице двије године ћутања излази на јавност са такво отвореном напоменом, значи да је био потакнут опасношћу, да инглески министри не буду зинотизирани доласком Цара Вилхелма и да не приме погубелне за Инглеску одлуке.

Што није рекао инглески дипломата, допунили су политичари оне групе, који војују са споразум са Русијом, у истој свесци лондонског журнала. Њих је побудило постојање нових немачких предлога новом инглеском кабинету. Они су се сматрали обавезани, да развију илузију Валфурова кабинета, као да Инглеска, допустивши грађење немачке Багдатске жељезнице, може за себе обезбједити крајњу тачку исте у Персијском Заливу. За то је неопходно да инглеска влада без одлата изјави категорички, да није ступила у никакав споразум са Немачком у том питању и да не мисли примати у том смислу учлупне предлоге. Кад би Валфур с дружином ступио у савез са Немачком, он би био обрне инглеским народом, ком је и сама домисао о том савезу ирска до крајности. Писци истог чланка опомињу кабинет, у случају закључења таквог савеза, да ће вјеројатно у Инглеској отпочети покрет у корист ограничења права министарства, да може закључавати уговоре са иностраним државама. У овој групи политичара јавно мишње инглеско признаје веома уважених политичара и самих дипломата на активној служби.

Из оба чланка види се, да постоји обвљан страх, да Инглеска не буде увучена сасвим у немачку политику. Овога још није бивало у Инглеској, и лондонски дописник петроградског листа жели, да инглески патриоти сачувају независност националне политике од службе немачким плановима.

О самој посјети Цара Вилхелма у Инглеској ријеч је у нашем данашњем политичком прегледу.

ВУДУЊНОСТ МАКЕДОНИЈЕ.

Под горњим насловом изашао је у бечком листу „Die Zeit“ чланац, из којег доносимо што слиједи, да се види како се и у Бечу мисли о овом питању.

„Турско ће се господство у Македонији ипак најпослије срушити, а савунски мјехур status quo-а расплинуће се исто као и још један много проарачнији, а то је продирање Аустрије до Солуна. Не може бити равнотежа у мишљењу у погледу економне важности трговинског пута, који води од босанске границе преко Митровице и Скопља кроз плодну вардарску долину у Солун. Иако тог трговинско-економног факта намеће се Аустрији само собом једно повољно ријешење. Свакако је посљедњих година о свачем другом било пруже ријечи, него о штиљењу политичких и економских интереса Аустро-Угарске у овим крајевима. Бугари, Румуни и Грци сматрају Македонију као добар плићак, и ако нијесу сложни у томе, коме да припадне већи дио. И ту се појављује Русија са својим опробаним домаћим средством. Масни залогоји се држе високо над главама гладних сусјела, а Бугари и Срби подједнак се улажују руском Цару, да не би при диоби остали празних руку. Мога би се — гласи руски програм — та земља током Вардара сходно подјелити: источни предјели припали би Бугарима, а западни би био нешто припадни Србији, а нешто опет Грцима. Дивни изгледи за Аустро-Угарску! Ако се руски програм оствари, овда ће да зависи од милости и љубавности владара Србије, хоће ли наша текстилна, галантеријска и гвозђарска роба сјетијати пролазити преко ерпске границе за Солун. То би била иронија на ријечи грофа Андријана-наговорене цару Францу Јосифу при саопштавању закључака берлинског конгреса у погледу Босне и Херцеговине: „Сада су Ваше Величанству отворена врата Истока“. Но има један факт, који јасно говори или управо дречи, а који чини да је немогуће стање ствари у Македонији Бугари, Срби, Грци, Турци и Цинцари тако су једне у друге утиснути и испретурани, као геолошки слојеви из најавнијих периода из историје земљине кугле. Земља броји не пуна три милиона становника, но они су на границама национално компактних. Кад би њихове свађе имала само јача моћ да ријешава, они би се скоро у свакој вароши, али ивијесно у сваком округу ухватили у коштац. По националности стоји главни град Солун осамљен јер од 120.000 становника има у њему неких 60.000 Јевреја, 25.000 Турака, 14.000 Грка и 11.000 Словена са ситнијим одломцима других народа. У погледу народности разних крајева Македоније не свађају се међу собом само Срби и Бугари, него и наученаци других земаља. Српски књижевник Голдчевић је пресвађао већи дио становитва за свој народ и тврдио је да су од два милиона осам стотина хиљада Срби. Бугари тврде обратно. Ако би се некад у тој земљи равнавали фурије народносне борбе, судбина Чешке из времена тридесетогодишњег рата била би премо тој борби права дјеча играчка. И зато је предложио први Гледстон, државник који је необично добро умно да схваћа потребе народа, са свим други начин решавања македонског питања. Ова је тај, који је истакао први аутономију Македоније: под заштитом јевропских сила, савјетовано је о њој, нека се образује самостална државна цјелина са брижљиво израђеним статутом, који би се побринуо да све народности уживају једнака права. Јевропа је имала да учини притисак на Порту да ова даде аутономију овој покрајини, која има све услове за развијање. Многи су противни таквом рјешењу македонског питања. Међу самим људима

који на Бугарске покушавају да отворе нереди у Македонији, има двије групе, које се међу собом гложе. Прва је са својим присталицама хтели би да се Македонија уједини са Бугарском, а Сарафов нија уједини са Бугарском, а Сарафов ради на томе, да Македонија добије политичку самосталност. Факт је да постоји извесна разлика између македонског дијалекта и језика, који се говоре у Србији или у Бугарској и постоји жеља, да се дијалект те провинције самостално развије. У том смислу издао је Сарафов девицу: Македонија Македонцима! На први поглед се види да се развио, који би природи тих односа одговарао, потпуно полудара са политичким и економним интересима Аустро-Угарске. За аустријског државника, дакле, који даље гледа, нема другог програма у погледу будућности балканског полуострва него аутономија како за Арбању, тако и за Македонију. Ако Аустро-Угарска има одважности и снаге, она ће међу становницима полуострва стећи повјерење и припремити могућност, да са државним јединицама западног Балкана, које ће самосталне постати, склопи повољне трговинске уговоре, којима ће наши произвођачи бити осигуран трг до на егејско море. До сад ми нијесмо умјели да народима пријатељском и ослобођајком политичком степеном симпатије и остависмо Русима, да изигравају добротворе народа балканских. Метерних је још могао да избаци ријеч: Турска је за Аустрију граница згоднија од мора; — но од како су постале самосталне државе Србија, Румунија и Бугарска ударају бујни вали млађаног народног живота о границе Хабзбуршке државе. Ова мора најзад наћи додира и везе са популарним елементима на Балкану. Ако Сарафов озбиљно мисли са самосталношћу Македоније, то му ми можемо само ерпе пожељети у његовим предузећима у будућности. Да ли је тај господин ипак са свом карактеру сигуран, до давања са политичког гледишта так на друго мјесто; не ради се на томе, да се њим отварамо трговину са кривцима. Но ако он хоће да припоможе, да му зајичај дође до аутономије, те ако при томе одбија великобугарске и српске захтјеве, онда он заслужује моралну потпору из Аустро-Угарске, јер се његови циљеви поклапају са онима, које аустријска државна политика троба на Балкану да има пред очима. Разумије се, да би наша дипломатија при томе требала да покаже више иницијативе, живље воље за рад, него што смо ми то од дужије времена видјели код ње да видимо. Сви за живот способнији народи Јевропе прихватили су се посљедњих година на далеко засноване колонизајне политике с оне стране океана. Хабзбуршкој монархији стоји отворено уље земљиште међународног честољубља; ње политички задатак састоји се у томе да потпомогне ослобођење западног дјела балканског полуострва и да тиме отвори пута успјешној економној вези Аустро-Угарске са овим земљама, погодним за развијање“.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(У спомен А. А. Мајкову.) Сви српски листови посвећују успоми А. А. Мајкова топле ријечи дубоке благодарности. Г. Александар Сандић, професор славистике, у новосадској „Застави“ објављујући смрт великог српског пријатеља, овако настајла:

Историјом српскога језика и народа, тим великим књижевним дјелом својим,

дао мађарски језик него словенски, и то црквено-словенски п у црквеној, и у државној и у друштвеној употреби. Иначе куда ћемо са масом споменика тог језика, који се називају панонским и који се односе ка X, XI и XII вјеку? Да, и стара легенда о хаљини св. Стефана са извесним на њој црквено-словенским натписом говори о распрострањености овога језика у Угарској арпадовског доба. То исто потврђује се споменутим изобиљем словенских и особито црквено-словенских термина, који су се слили у мађарски језик и најновијег доба.

Само уважање латинског језика у црквеној, државној а камије и друштвеној употреби, постепено је ограничило област пријемљивања словенског језика у Угарској, и ако латински језик, као мртви, није могао замјенити Угрима живе језике: међу овима особито је био распрострањен језик словачки или (у хустијско доба) чехо-моравски у горњој Угарској, а у доњој српско-хрватски, који је у XV—XVII вјеку играо знатну улогу и у Цариграду. Које-гдје употребљавао се у старој Угарској и језик румунски (особито у Семиградској), а код семиградски Сакса, у рудним варошима горње Угарске и пограничном појасу угро-аустријском различити дијалекти њемачког језика. Али вишега значаја стао је добијати овај посљедњи тек у вријеме Марије Терезије и Јосифа II, па у XIX вјеку за вријеме Метерниха, Баха и Шмерлинга.

Што се тиче језика мађарскога негована напавредно слаба умотрља у старој

подичи он дивни језик ерски, старински и потоњи, и свијетлу прошлост ерску од старина и приказа најпретежније веије ерске: Србију, Босну и хиљадугодишњу републику, славни Дубровник ерски — подичи, велики, и приказа великому народу свом — Mirus Русскомъ. У тој историји Мајков пише, на примјер: „Велика су била дјела, којима је Душан преобразио Србију; али је и силна рука његова требала, па да одржи нови ред. Душан не само чини Србију првом државом на тракијском полуострву и подиже јој споменик значење; него је и изнутра преобразио, унесавши у њу начела државног живота. Душан је радио да му Србија буде силна не само споља него и изнутра, у себи самој. Душан је тежио сачувати од зла и напредку упитни државни живот, показавши му темеље у правди и законитости. Душан је постављајући закон, држао за дужност своју: сачувати општински живот да се не поквари и не пропадне, ваклонити општину од незаних народа, који траже да оборе све, што постоји, све што је напредно...“

У историји просвјете ерске, и по том патње и навака, и у историји просвјете руске и започетје, и потогоста напредовања и величине — свијетле знамените слике и прилике, узјамце и наизмјенце. Срби и Руси нашоше се један другима на невољи.

На Русију и на руски народ најездише али и опаки Монголи (1237—1462), затрше им, мал-не са свим, просвјету хришћанску и књигу црквену. Срби својоптеници, учитељи књижевници одлазише из Србије у Русију, и постадоше тамо владике и митрополити Г. 1376 (или 78) отида учени калуђер Киријам и би митрополит Кијеву и свој Русији. Однесе мноштво црквених књига, и сам, тамо, књиге писаше; скупи списе сабора у Русији; написа животе Руса Светаца; сабра законе, писа летописе руске. „Руски историци не веле за њ ни мање ни више но да је он први на ново подигао зачрлу просвјету у Русији.“ (Стојан Новаковић у историји Српске Књижевности.) У Русију отида из Србије игуман Дечански на гласу Глигорје Цамблак, постаде и он тамо митрополит. Ишае отуда на знаменити црквени сабор римокатолички, у Косниц, да брани просвјетитеља чешкога Јана Хуса, којег на том сабору осуди опака поповштина и спади га на гломачи! У Русију отидоше по том: славни Павломче Логошеш (1460) и састави и написа многе црквене законе руској цркви; и калуђер Исаја Светогорац (1517) и пописа са собом много књига црквених. (Тада су биле већ давно изншле црквене књиге из Обдско-цетињске штампарије и почеле излазити из других штампарија ерских у „Гл. Ц.“) Преведе на руски знаменито дјело Двоисција Ареопла „О црквеном свештеноначелу“

И Русија се диже и православље у њој продјетија Србија удара навал. На ерско царство, на српски народ навалише Турци, дивље чорде и орције... Срби се селише у ове крајеве. Црквени им поглавар и основаше, најпрвије у Биограду, па онда у Сријемским Карловцима: граматичке па латинске школе. Учителија Срба за те школе и науке испрва не бијаше. И зато долазе нам Руси учителија: Максим Сааров, Макојло Козачински, Јован Минацки и други. Доносе нам Словенску Граматичку Мелетија Смирничкога и Руске Буцваре. Доносе нам за тич црквене књиге,

Угарској докажује се оскудицом његових споменика. Од времена Арпадовића сачувала су се само два одломка на овом језику: 1. Погрбно слово у Пресбургском (сада Пештанском) латинском мисаду XIII вјека, и 2. Одломци пјеме о непорочном вачећу у Кенигбуршком рукопису из XIV вјека. Неколико више развила се мађарска писменост, по карактеру црквене, у XV и XVI вјеку, под утиљом испочетка хустијског а камије протестанског покрета, у легендама, преводима библије и у полемичним трактатима. Мађарска изворна књижевност почиње се развијати од друге половине XVI и у XVII вјеку, када овај језик мало по мало проидре и у државну област, особито у Седмоградској, при кнезовима Бочкају, Беллену, Ракоцију, поборницима не толико мађаризма колико протестантизма.

Значајно је, што је један од првих по времену и по достојанству мађарских пјесника био хрватски бан Никола Зрињски, који је исцјевао г. 1641 на мађарском језику „Пад Сигета“, гдје се одликовао други знаменитији Зрињи, члан исте знатне и старе хрватске фамилије.

Када је, послјег неког прекида усљед аустро-језуитске реакције при Леополду I, и за вријеме германизационог тежња Јосифа II, почео крајем XVIII вјека живљи и непрекидни развој мађарске књижевности, означаван именовима: Башени, Кишфалуди, Кавинци, и за њима књижевних хероја XIX вјека: Вершмарти, Петефи, Арањи, Јокај, Мадах и други, у овом покрету учествовали су и угарски Словени, који су

на којих се, још и данас, чита и поје у многим и многим црквама напси.

У Русији дижу и подижу школе народне, па средње и велике. Одлазе одовд, тамо, учени Срби: велики школник Тодор Јамковић-Мирјевски, поријеклом Каменичанин; Тамасије Стојковић, Румљанин, и Глигорје Терзијич, Мољчанин, и буду тамо професори на гласу, и преобразачи школски.

И тако род с родом, брат с братом рушише негодје и негодје, што им сметаху просвјети и напретку наизмјенце.

Новији дни, новија времена, довијешае собом и новије слике и прилике, узјамце братијске. Зановљена ерпска књижевност, Вуком и Даничићем, из народа понарође на — обасја народ ерски и књижевност му новим сјајем; новом смјетлошћу овори књиге нам и књижевне споменике старинске. И постаде нова наука за изучавања то и навођење из њих истије историјске. У томе изађише напријед први Руси књижевници књиге словенске и старинске. Долазише и долазе овако к нама, па у старе земље ерске. Изучаваху књижевне старине ерске. Прибираху ерско споменике. Написаху књиге припознате, знамените о том. На најеп глас у том изађише: А. Хилфердинг књижевним дјелима: „Писма из историје Срба и Бугара“ (1856 до 1859), па: „Босна и Херцеговина и Стара Србија.“ В. Григоровичъ дјелом: „Србија у Јужне словенске провинције Аустрије“ (1864) Њихним трагом идоше и иду и професори руски: Флориски, Лавров, Кулаковски и Сперански, па, највећим пријатељ Црне Горе, Павле Анто. Рошиски. Народ Српски хваљу нам даје и захваљу на труду пм толиком и на пријатељству књижевном — а народ руски поноси се њима и дичи пред свијетом ученим и књижевним.

А. А. Мајков одвојно је од свих других књижевника и научењака тих — сличним својим радом књижевним, учењачким. Пете десетине година прошлога вјека путовао је и он по свим крајевима овед гдје Срби живе — и по свем Југу словенском. Истраживао и пребирао писмене записе и споменике ерске, гдјегд знајаше да их има и да се може хасити тим, абљом и вредноћом правом, што не је ријеч: ррским трудом, и чинишћу, и м љошћу.

И написае потом знаменито, огромно дјело књижевно, темељно, поуздано, у велико процијешено и припознато: „Историја сарбскога језика по памятникамъ, писанымъ кириллицею, въ связи с исторіомъ народа“. Наштамп је и на свијет издаде у Москви г. 1857. Књижевно дјело ово Мајковљево задивило је тада учени свијет свесловенски — и највећма ондашње мало коло учених људи и књижевника Срба, млађага нараштаја. И јироћи ће и ироћи много и много и много времена докле то дјело дочека и стече заштитне и објерне — достојне! Буро Диничић одмах се на посао дде, код онодикога другог рада свога књижевнога — стаде преводити па те књиге ту историју ерскога народа. Превод му је излазио најпрвије честимице у листку „Српских Новина“, а послје у књизи за себе, дваред, 1858 и г. 1876.

Дјелом тим својим Мајков протумачи и расвијетли много шта у ерском језику од старина; утврди и боље правац ученом истраживању и разирању у историји језика нам од старина. И то је претежније и прече у раду том књижевном. Али не заостаје ива тога ни додатка му, или баш пристица у то дјело књижевно, поменуто испороја ерскога народа, по именовце па

дали Мађарима корифеја њихове поезије Петровић Петефија. Исто тако и у научној мађарској књижевности XIX вјека, и у публицистички словенски су узди тако внатри, да може бити провазилазе мађарске улоге, али то није лако доказати е тога, што је у Угарској, особито у најновије доба, врло распрострањен обичај промјене презимена фамилије. Да, и у старо доба, када напавално питање још није играло улогу, широко је у Угарској дјеловао процес смијепања у вишим и средњим слојевима разних народности, са пријемном фамилијарних имена у духу то латинскога, то њемачкога, то мађарскога језика. У осталом и сами Мађари не одричу сада по племенском поријеклу смјесе у саставу своје интелегенције, па сведствено и својих писца, јер они употребљавају ријеч „Мађар“ у смислу укрупности свих народности Угарске, укључи оне признају „мађаризам“ националном оснвом ове државе.

VIII.

На овој посљедњој тачки морамо се задржати подробније, пошто је у њој одјетка оног племенског антагонизма, који се развио у Угарској у најновије доба, те пружа најглавије препреке успјеху закрпљених мађарско-словенских односа.

И ако је препорођај мађарског језика и књижевности почео скоро у исто доба са препорођајем западних Словена и дије лом из истих узрока, по чему би се могао развијати у паралелном правцу о развјетком народности и књижевности западно-словен

Л И С Т А К.

САВРЕМЕНИ МАЂАРИЗАМ У ПЕРСПЕКТИВИ УГРО-СЛОВЕНСКЕ ИСТОРИЈЕ И ЖИВОТА.

Од А. Будиловића
(Наставак)

VII.

Ал' може ли се сагласити с теоријом о припадању Угарске уопште, Мађара напосе источное или југословенскоме свијету, пошто се у њој утврдило, како изгледа, господство мађарског језика, туђега словенскому, и на њему основала књижевност?

Кад би се имало у виду само проихођење тога језика и његова природа, на то питање требало би одговорити негативно, јер језик мађарски, као један од финских или урао алтајских, много више се примиче турским језицима неголи словенским и уопште аријским. Али ако се узме у обзир, да је у свом лексикону мађарски језик скоро трећим дијелом свог корјеног састава прожет словенским стихајама, које се огледају и у мађарској граматички, као у неким суфаксима и у облицима спревања, то се удаљеност морфолошка и генеалогшка мађарског језика од словенскога скраћује

Уз то треба имати у виду, да у најстарије доба угарске историје није вла-

у Србији, некадашњој паревини свој, *Босни и Дубровнику*. Све што је ту изнесено и приказано из историје, све је то потврђено писменим спомеником српским: повељама, писмима, даровницама Краљева, Царева, Деспота, Деспотица и друге властале и господје српске, старинске. Највећина се у том послужило збирком српских Споменника, коју прибрао и саставио некадашњи прото Дубровнички, потоњи митрополит Сарајевско-босански Ђорђе Николајевић. Том дјелом својим доби онда Мајков највећу руску књижевну награду — задужбине Демидова.

Мајков отиде из Москве на своје добро и поживије тамо, радећи своје земље, те економисхуи. Књижевнисо је и послаје Писао је највише о старинама српским. Најзнаменитије му је изашло у "Руском Слову" о *Старој Муроти Српској*.

И поклоњимо се и ми Срби и одовуд, и са свих страна српских свијетлој сјени тога одбрана рускога књижевника, великога пријатеља српскога! Бог да му душу прости! Лака му била братинска нам руска земља! Помен му свијетла дуговјетан био у Српству и свем Словенству!

(Педесетогодишњица). Г. Аркадије Варањанин, врједни управитељ Српске више дјечјачке школе у Н. Саду, између осталог овако пише у "Бранику" о једном раднику школском, који је стекао великих заслуга у цијелом Српству.

"Данас се навршује 49 година, како је стао на учитељску катедру наш заслужни школски изабраник, Никола Ђ Вукчевић, замјеник главног школског референта, управитељ српске учитељске школе у Сомбору и т. д., а сјутра ступа у 50 ту годину свог учитељског и просвјетног рада.

У њему имамо живу историју нашег просвјетног живота с ове стране за другу половину минулог вијека. Врло је велико питање, били наш просвјетни ниво толико одскочио, да нијесмо имали на катедри српске учитељске школе Никола Ђ Вукчевића, који је прије 50 година са младинским одушевљењем отпочео будити у омањине жар за учитељским позивом и својом топлином почео заливати просвјетну пљуву наше народне школе.

У оно доба, прије 50 година, било је наше просвјетно поље зарасло густином корњом, а обрађивало га је неспремно учитељство, са тешким славно-српским језиком, када је присио на то поље данашњи радник, Ник. Ђ Вукчевић. Може се замислити колико је ту требало огромне умне и материјалне снаге, да се рашчисти толико бурјана и засије ојменом, које се трудом његовим и његова врлог садруга, пок др. Ђ Натошевића, прибрало у напредној њемачкој, која је њеконима обрађивала и пречишћавала ту пљуву.

Морална висина учитељске школе у Сомбору у 1860—1870 г. па и доцније стајала је на високом ступњу јерошког гласа и она нам је пред страним и најодржавнијим предстаницима школе и просвјете чинила част и дивала углед.

Па коме имамо за све то да захвалим, коме да одамо признање?

Имамо да захвалимо пок Дру Ђ Натошевићу и данашњем живом његову другу и сараднику, нашем славијенику г Николу Ђ Вукчевићу; првом, што је положајом својим као школски саветник, а доцније као главног школски извјештача, усталачки и родољубивим заносом крчпо пута школи и књици; а овом другом што је млађе учитељство својим заносним бе-

сних, особено угро-словенских; ипак од свршетка XVIII вијека стала се увлачити код Мађара у ту област таква тежња, која је изазвала жестоки отпор са стране свих немађарских народности у Угарској. Завесени вагром борбе са германаторским намјерама Јосифа II, Мађари или тачније њихова интелгенција и племство, узеше да је мађарски језик позван у Угарској на ону улогу дипломатског или државног језика, која је прије припадала језику црквено-словенском, па латинском, а од времена Марције Терезе и Јосифа II стала прелазити на њемачки језик. Осим тога, у средини мађарске интелгенције постепено је дошло убјеђење, да од времена Ростислава Великог моравског и св. Стефана полиглотна Угарска још се може преродити у једнојезичну државу, као Италија, Шпанија, Француска, и да улогу таквог племенског уједињавања може узети на себе народ и језик мађарски. Рауумије се само по себи, да сви остали народи и језици у Угарској морају по том плану проћи у подложнај националних Илота, па затим апчванути у маси мађаризма.

Први пут се појавила та тежња на Пребуршком сабору г. 1790—1791. Али се коначно она утврдила у доба Матерника и Сечена и нашла је отвореног параза у саборским одлукама г. 1840 и доцније. Тада је мађарски језик био проглашен обавезан на све грађане угарске, а мађарска националност — њиховом патриотском душевности.

Али пошто такво смијешање термина: Угарски (т. ј. припадајући саставу Угарске)

седама одушевљавао, својим спремним радом показивао куда треба ходити, да се дође до чистине у школској струци и како треба радити, да се наука што брже развије и расте у омладини народној.

Човјеку, који толико заслуга има за нашу народну школу, који је од његовог богатства млађег учитељског нараштаја у напредном правцу и одушевио за тај племенити позив; човјеку, који је напредну педагогију у нас Срба засновао, а која се данас, од његових ученика разгранала у засебну струку; човјеку, који је водио школу и њену судбу кроз најтеже дане и спровео је неокрњену до наших дана и спреман, да је преда млађој снази у авант, да је поведе љепшим данима; том човјеку дужни смо одати признање, такав је човјек заслужио захвалу читавог народа на прагу своје 50 године, како служи школи, и, као што увијек говори, своје милон народу."

Обраћамо пажњу наших Учитељских "Удружења" на ову знамениту педесетогодишњицу.

(70-годишњица Ђорђе Поповић-Даничара) У недељу, 20 октобра о. г., навршило се 70 година познатом књижевнику српском Ђорђу Поповићу-Даничару, који се родио 20 октобра 1832 год у селу Буковицу у Сријему. Основне школе учио је у родном мјесту и Варадину, а гимназијске у Карловцима, Врбасу, Сегедину и Загребу, а г. 1851 оде у Беч да положи испит зрелости. Први Србин бјеше Ђорђе Поповић који је тај испит положио у Маријтерезијануму, у којем се заводу 1851 први пут тај испит и полагао. Остао је у Бечу четири године на тамошњем универзитету, учећи првине науке. По свршеним правним наукама ступио је, на позив тадашњег уредника "Српског Дневника", Данила Медјковића, у његову редакцију, у Новом Саду. Ту је отпочео свој јавни рад, као политичар, и по том уређивао је само стабло "Српски Дневник", "Напредак", "Седмицу" и "Дневник" у Новом Саду. Кад је прешао у Србију и настанио се у Биограду, био је неко врјеме уредник "Српских Новина" и "Домашња Пријатеља". Бјеше уредник и "Панчевца" и "Вардара". Радова његових било је, колико је познато, у 30 разних политичких и књижевних листова српских, у 5 руских, у 1 енглеском, у 1 француском, у 17 њемачким и 1 грчком листу. Уређујући 216 свезака библиотеке Браће Јовановића у Панчеву, Ђорђе Поповић је написао кратке биографије и карактеристике многих писаца, а осам тога превео је многе ствари, које су у тим свескама излазиле. Написао је и сложио "Турске и друге источнојаче ријечи у нашем језику", "Српско-њемачки речник", и "Њемачко-српски речник", "Српску Историју" и "Историју Црно Горе." Превео је "Дон Кихота" од Сервантеса, "Робитница на мору", од Виктора Игоа, "Демагрон" од Бокачија, "Јунак нашег доба" од Ђермонтова, "Набоб" и "Жолтана Карпатија" од Манра Јокајија. У рукопису се и данас налази његов превод Толстојева романа "Рат и Мир" и "Паметар" Осим свега тога превео је Ђорђе Поповић и многе друге ствари са рускога, пољскога, чешкога, словеначкога и бугарскога језика; са њемачког, мађарског, француског, шпанског, талијанског, влашкиг и италијанскога језика и то као зналац свију тих језика. За српску поворницу је превео "Емпилију у Галоти" од Лесинга, "Миндова, Краља Лијана" од Словацког, "Пролетаре" од Чикија и неколико мађарских народних игара у

и Мађари (припадајући мађарској народности), абор оскудије мађарског језика, који од старине употребљана и у географском и у племенском значењу један исти назив: Magyar, Magyarszag, противурјечи свим историјским предањима Угарске, која је од времена Св. Стефана признавала себе слободном федерацијом народности, које је насељавала, а не подложним једне другима; с друге стране, обавром на то, што такав покушај једно народности на сам живот других није могло да не паазове међу посљедним вјетне инстинкте живота, који се не могу угушити никаквим софизмима: то је стајло очовидно, да се на том пољу морала разгорјети крвава борба између до тада пријатељских народности у Угарској, корисна не за њих него само за tertius gaudens у сусједној њемачкој.

То се и зблиго г. 1848—49, када скоро сви народи Угарске, особито Срби-Хрвати, Словаци, Угровци и Румуњн устали против диктатуре Кочутове, ма да се он старао да предобије народне масе њеким социјално економским реформама. У таквим приликама није могла ни Русија без учешћа гледати истрељење Словена и Румуња у Угарској од стране мађарских терориста, што је и дошло г. 1849 до потпуног пораза мађаризма код Вилагоша.

(Саршиће се.)

стилу "Војнога Бјегунца", "Рађкоса", "Агнеша", "Првен бућелар" и "Сиротица Јутка". Сам је написао за нашу поворницу шалвију и гру у два чина под натписом "Беша, Неша и Јеша." Помогло је великом њемачком историчару Ранкеу при писању његове "Weltgeschichte", давши му, у споразуму са пок Јованом Ристићем, обиље података за историјски дно о Србима који се налази у том великом дјелу. Пружио је податке о Србима и другоме Њемцу историчару професору Александру Хекшу из Пожува за дјело му: "Die Donau vom Ursprunge bis zum Schwarzen Meer." Желимо овом заслужном српском књижевнику да га Бог још дуго година одржи у здрављу.

(Друштво за потпомагање сиромашних Срба великошколаца из Босне и Херцеговине у Бечу) држало је 8 новембра 1902 п. н. своју П редовну главну скупштину. Из благајничког извјештаја дознајемо, да је друштво у школској години 1901/02 прискочило у помоћ у 96 случајева, да је помогло 26-торци и да је на припомоћи надало купа к 2939. — Највећа је припомоћ била од к 80 — а најмања од к 10. — Највећи износ припомоћи, које је тецаше школске године један члан донио, износи к 340 — а најмања к 10. — 8-ог новембра 1902 стање благајнице било је ово: Ушко од 24 августа 1901 до 8 новембра 1902 к 404041. Издао до 8 новембра на припомоћи к 2939. — Издао до истог дана на штампу штапта, прогласа, позивница, чланских карата, формула, на приређивање сијела у корист друштва, на поштарину, доставу, канцеларијски прибор и т. д. к 56493. Депо у поштарској штедионици к 100. — Резервни фонд к 80. — Расположено у благајници к 35640.

Износ од к 404041 дијели се по мјестима овако: Стигло је из 31 мјеста и то: из Сарајева к 1157. —, из Беча к 47156, из Мостара к 450 —, из Лијевна к 300 —, из Брода на Сави к 297 —, из Котора у Боки к 13820, из Невесиња к 13440, из Зајеча к 12550, из Високог к 12080 из Задр к 100 —, из Биограда к 100 —, из Загреба к 8734, из Граца к 8520, из Крушевца к 7324, из Ст. Павове к 70 —, из Мингена к 5062, из Бијељине к 50 —, из Бос. Новог к 4720, из Бугојна к 45 —, из Зворника к 44 —, из Килина к 35 —, из Спљета к 34 —, из Ниша к 2443, из Новог Сада к 20 —, из Шпиде к 10 —, из Бихаћа к 10 —, из Чакове к 5 —, из Јабланице к 4 —, из Власнице к 2 —, из Прага 2 —, из Фоче 2 —. Стигло скупа к 399550. од камате к 4401.

У сле к 404041,

Друштво има чланова: оснивача 10, редовних 20, помагача 75, прилагача 178. У све 283 члана.

У нову управу уђоше: Љ. Здравковић, пресједник, др. Јосиф Коетић потпресједник, М. Николић, тајник, М. Срделић, благајничар, М. Петровић, Н. Стојановић, М. Сршкић, А. Бабић и М. Исакковић одборници.

Успјех, који је друштво показало прошле школске године, доказује да је потреба, да се љацима Србима из Босне и Херцеговине помогне, сасвим оправдана. Препоручујемо с тога ово друштво свим родољубима, особито оним ван Босне и Херцеговине. Новци се шаљу на адресу: Verein zur Unterstützung armer Serbischer Hochschüller aus Bosnien und Herzegovina; Wien I. Universität.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Лисници) Наши сточари, приликом кресања ових лисника, чине двије огромно велике погрешке, које им се никако не могу и не смију одобрити, а те су:

1. Они не паае на врјеме, т. ј. на доба године, када исте треба крсати, т. ј. у оно врјеме, када је шума сазрела за ове лиснике и када даје највеће и најбоље хране, већ чекају, те ова сасвим првзри, лист почне већ опадати, те тако губи од своје хранљивости 30—40%.

2. Што се тиче самог сјечења ових лисника, то ј: већ и запрнило. Кресање се ово врши на ова три начина. Младо дрвце до 10 с. м. дебљине у пречнику сјече се у корјен и ово се дрвце читаво зађене у лиснике. Старијем дрвцу од преко 10 с. м. дебљине па на више или се скреше све грање а само се врх остави; или се, што је много чешћи случај и врх дрвета преврши, те тако ово више и није дрво, већ личи на бандеру. Оно је за свагда упропашћено!

Савјетовао сам нашим сточарима, да овако не крешу лиснике, јер тиме само упропашћују своје шуме. На ову су ми они, увијек мртно одговарали: „Ми сваке 3—4 године кресањем ових лисника скидамо рудо са својих шума“?!

Ово „руно“ вих скупо и прескупо кошта. Јер они, да би искраћили преко вине, само неколико брава овај или кова, упропаште стотинама шумских дрвета. Ме-

ђутим, да они овако своју шуму не сагате, већ да је пуста да се она слободно развија и расте, имали би од ње ове користи и то:

1. Од жира имали би 4—5 пута веће користи, него ли од ових лисника;

2. Лист би падао на земљиште, те би се ту, на тај начин образовало прнуцу, хумус, као битни услов за добру и богату шуму. На овај начин, с једне стране, хумус, а с друге стране и крупе дрвца заклањали би земљиште од елементарних непогода те се на истом не би могле никад и ни у ком случају образовасти вододерине. Жир, када би падао на такво земљиште лако би ницао и имао све повољне услове за своје развијање и отуда би био особито добар подмладак.

3. Од самога дрвца имали би много веће користи. Јер овако дрво од којег је на овај начин кресан лисник, није скоро ни ва какву грађу јер је остало мало неразвијено, нездраво је, из њега често тече смолоточина. Па, чак, и ва огрев из речених разлога, није као и иначе. Из искуства знамо, да наша домаћа стока најрадије једе: лиснике јасенове, па онда иловове, брестове, лужникове, а од остале врсте растовине слабије.

Према овоме, дакле, требало би од овога шумскога дрвца највише лиснике и кресати. За ову циљ, требало би подићи нарочиту шуму од речене врсте шумскога дрвца, која би се могла с коришћу сваке треће године крсати. Дрво треба почети кресати докле ј:ш младо, од преко 10 с. м. дебљине у пречнику, јер, овим честим кресањем, дрво образује лијепо велику круњу, која даје и већу количину лисника, и од ових млађара, љетораста, лист је крупнији, мекши, сочнији, па га стока радије и једе, боље се, брже и лакше вари и даје већи процент брашљивих материја.

Лиснике не треба кресати ни много раво ни, пак, доцно. Јер, ако се рано крешу, онда је лист још зелен, има велики процент воде, те се поквари у буђави се, иструне; а ако се, пак доцно крешу, онда губи опет од своје хранљиве вредности, на 30—40%.

Према томе, дакле, најбоље је врјеме за кресање ових лисника, друга половина мјесеца августа, па до Мале Госпође.

Ове лиснике треба кресати по лијепог времену, просушити их на сунцу, па и онда дјелути, било на дрвету било на земљи, али боље је на дрвету, у виду купе и овако их оставити до употребе.

"Томаш".

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Ќетиња, 7 новембра.

(Парастос А. А. Мајкову.) У недељу послије свете литургије у манастирској цркви отслужен је парастос блаженопочившем А. А. Мајкову. Чинодјелствовао је Високопроешевени Митрополит г. Митрофан уз припомоћ цетињског свештенства, у присуству многобројног народа, који је дирљиво појање "Со свијатни упокој" и на "Вјечнаја памјат" пратио клечећи на колена.

(Први онијег.) Послије прелијепих дапа али јако студених ноћи у уторник је овацуо први снијег, који је сав дан па и сву ноћ падио; у сриједу га је аамјенила тиха килица, испод које га нестаје.

— Пишу нам с Његуна 30 септ.

Неумитна смрт истрже из наше средине старога стотинаша и доброга јунака Марка Андрина Вукчевића (Ђиљана) из Велих Залаа у 80 ој години његова живота. Марко А. Вукчевић може се упоредити међу најбоље и најпоштеније јунаке нашега племена као што то може посједочити низ његових ордена кои дичаху његове јуначке прси. Рочетак његовог јунаштва био је на Зупцима, гдје је посјекао турску главу, гдје гледају обије војске, па од тада све до свршетка посљедњег рата учествовао је у свима ратовима.

Марко Андри иза побједе турске на Зупцима буде постављен за десечара од Гарде, у којој је служби био до 1834 год., а тада буде произведен за стотинаша у којој служби све је био до новог војеног уређења; ни тада није био искључен из службе, него је носио почасни грб стотинашки до своје смрти.

Колико је био добар, поштен и угледан види се из тога, што га је Његово Краљевско Височанство Господар благоизволно одликовати са "орденом" који је установљен за спомен славног четрдесетогодишњег владара Њ. Кр. В. Покојник је оставио наком себе лијепој пород. Лака му прна земља коју је врше љубио.

п. п.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Моћ пјесме.) О пјезачу Чарлсу Стенлију прича један енглески лист ово: Кад је прије неколико година путовао Стенли са неколицином својих пријатеља по Мексику, узвате га развојници, па, како није могао да исплати захтијевану велику откуп

нину, одведу га у гору. Пјевач ни најмање није духом клонуо, те о вечери запјева једну пјесму, која се четовоји тако допала, да је стао молићи га, да је отцјева још једаред. Стенли му на то рече, да ће му учинити повољно, ако у награду за то заједно с друговима добије слободу. Па је онда пјевао тако лијепо, да су разбојници дустили и њега и његове пријатеље. Слично је прошао и покојни Јосиф Мас, кога су у лону на биволе ухватили Индијанци и одвели у свој око. Кад већ није знао, како да се спасе, упорно га његов заједно с њим заробљени друг на моћ пјесме. Мас онда стане пјевати из опере једну арију за другом и занесе Индијанце тако, да су му одријешили узице и стали наваљивати на њ, да настави. Мало по мало успава његов глас једног по једног, те се он с другом лијепо уклони. Поврати свјетски тенориста Маријо дошао је једаред са свога дивнога гласа у врло чудне прилике. Путуюћи по Шпанији са својим друговима, падне шака Циганима, који су туда харали. Кад су затражили од њега откупнину, одговори он тако љавољасто отпјевањем импровизираном пјесмом, да га Цигани једногласно — изберу за шефа Пјевач дипломатски пристаје на то, но сјутра дан пође му за руком те умакне. Другом приликом опет, кад се у Мадриду доцкан враћао из позоришта, ухвати га полиција, која је од њега мислила, да је неки политички незадовољник. Узвуд се он клео, да је тај и тај, детективи га одведу пред шефа полиције, који се само смјешко, кад је славни пјевач и њега почео да увјерава, да није никакав грјешник. Љутећи се замоли најаад Маријо, да извјесте његове пријатеље, али је шеф полиције само дрмао главом и најпослије примјети, да би гласом својим најбоље могао доказати, да истину говори, кад би занега био оно, што каже да је. Марио приста да и запјева, те последи десет минути да пуштен уз многа извињења. Кад је пјевачица Грива са неколико других дама путовала у Паризу, уђе уснут на малој некој станици у кола неки човјек, из чијега се чуднога понашања и усплахилености могло одмах видјети, да је опасна луда. Сви се запањили од страха, само је Грива остала прибрана, те је зајевала красну пјесму. Одмах се луда смирило, јер му је сву пажњу заузео дивни глас, те је тако био миран до прве станице, гдје су га опет ухватили. Послије се дознало, да је побјегао из луднице и тражио кога да убије.

(Ново лијечење пијанства) Тровање алкохолем има исте симптоме као и тровање морфијем, с тога су покушали, да лијече алкохолнама, као и морфиоманију, сугестијом; но овај је начин веома мучан, те се с тога прешло на друга средства. На основу тога, што се морфиоманија може излјечити убризгивањем крвине сурутке, која је узета од људи већ отрованих морфијем, израђен је, после подужних огледа, метод лијечења алкохолнама помоћу крвине сурутке од коња, којима је организам прије отрован алкохолем. Ове су коње тако привикли на свагдању употребу ракије, да без ње не би могли живјети. Из оваких коња извучену крвину сурутку убризгивали су за тијем другјем коњима, који су били у истим приликама. При томе је ударило у очи, да су они други коњи осјетили такву одвратност према алкохолу, да су вољели остати са свијем без хране и пића, него ли узети што било, што садржаваше у себи алкохол. Најпослије су се одлучили, да покушају овај начин лијечења на људима. И доиста он даде прекрасне успјехе. Послије неколико убризгавања бјеше темељно излјечене и најгђе пјанице. Они се клоњаху свега, што имаше у себи алкохола; супротно тогадашњем обичају своје у њих се јављао врло добар апетит и они се брзо опорављаху. Нова противалкохолна сурутка прозвана је по својим изналазачу „антиетилном.“ По мишљењу кемпчара, који су о овоме подијели извјештај француском биолошком друштву, ово се средство може употребити само у онијем случајима, кад нијесу ни мало повријеђенинутрашњи органи.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

БРИСЕЛ, 8 новем. — Кад се Краљ белгијски враћао из цркве у колима, једна особа испалила је три метка на револвера на краљевска кола. Полиција је злочинца одма ухватила. Он је анархист и зове се Рубини, родом из јужне Италије.

САНДРИНГАМ, 3 новем. — Цар се опростио најтоплије са Краљем Едвардом, па је отпутовао у Клифтонловтер, да посјети лорда Ловсдала.

РИМ, 4 новем. — „Стефани“ дошло из Лондона да је Рубино

живио у Инглеској и да има више година да се није враћао у Италију. У Лондону га је анархистичка странка искључила због издаје.

СОФИЈА, 4 новембра. — Ново министарство је овако састављено: Данев пресједник за иностране послове, Сарафов финансије, Лудеканов унутрашњост, Радев наставу, Тодоров правосудје, Попов грађевина, Абрашев трговине, Паприков рата.

БИОГРАД, 4 новем. — Иако је владе и већине скупштине није се могао постићи споразум. Кабинет ће дати оставку.

ВИНДЗОР, 5 новем. — Стигао је инглески Краљ, који је одма за тим Краља португалског дочекао.

АТИНА, 5 новембра. — Свети Синод изабрао је једногласно за атинског архиепископа Теоклитоса, пређашњег епископа шпартанскога.

БИОГРАД, 5 новем. — Клуб радикалско-напредњачке фузије закључио је већином гласова да ће подржавати владу.

БУКАРЕШТ, 6 новем. — У депешама измијењенима између Краља Карла и Цара Николе, поводом посјете Плевне, Краљ Карло вели, да се сећа са дубоким убуђењем незаборавне епохе, када је уз Цара Александра дијелио с њим промјенљиву срећу знаменитог рата. Као доказ осјећаја признања положио је вијенац на гроб хрватских војника. Краљ је срећан што може овом приликом поновити свечано Цару увјерење живе симпатије и искрене оданости. Цар је одговорио, да су га изражени осјећаји Краљевина најживље дирнули. Цар осјећује из свег срца пошту учињену жртвама јуначке борбе, која је окружена трајном славом и завршена побратимством руске и румунске војске.

БИОГРАД, 6 новем. — Пошто је скупштина одобрила програм нове владе са 53 против 44 гласа, влада је дала оставку, незадовољна са већином од 9 гласова.

— Цар Никола је одликовао бившег министра Вујића и пресједника сената Маринковића првим степеном Бијелог Орла, министра иностраних дјела Антонића првим степеном реда Св. Станислава, и више дворских великодостојника високим руским орденима.

СОФИЈА, 6 новембра. — Говори се, да су сви официри Македонци одлучили да напусте бугарску војску, да служе својој отаџбини.

ЈЕРУСАЛИМ, 6 новембра. — У Јафи је константирано 15 случајева колере, са три смртна случаја. Епидемија се шири и по околним селима.

БИОГРАД, 7 новембра. — Нови кабинет је овако састављен: генерал Цинцар-Марковић неутралац пресједник без лисице, генерал Павловић неутралац рата, Велимир Тодоровић радикал умјерени унутрашњих дјела, Милован Маријковић радикал умјерени финанса, Павло Данић либерал грађевина, Љубомир Новаковић радикал умјерени земљорадње, Лука Лазаревић радикал умјерени про-свјете, Антонић иностраних дјела.

О Б Ј А В А

Алекса и Буру Крстови Радуновићи, из Љешанске нахије, прије извјесног времена јављали су се својима из Тулице у Краљевини Румунији, али од тог времена о њима се ништа не зна, те се, на молбу његове својте, умољава сваки онај, који би што о њима знао, да о томе извјести

Књ. Мин. Инстр. Дјела.

Службене Објаве.

О Б Ј А В А

Ријешењем Књ. Окр. Суда барског од 16/X — Број 400, овим се износи на јавну продају 2 козе ливаде Маре жене Ивана Медовића из Шушања, за намир венег дуга, а налазеће се у барско поље, од којих једна од 1/2 козе при „Тополница“, ко-

ја граничи од једне стране: Забранско; од друге: Франо Уксановић; од треће: Буру и Стијено Паладин — сви маслинама; а од четврте: поток; а упијењена круна 150

Друга од 1 1/2 козе, налази се под „Ливаде“, која граничи од једне стране. Уско Заганор орашником; од друге: Иван Јелић; од треће: Матија Бркан и Јакоч Ђонол — сви ливадама; а од четврте: једна; а упијењена круна 00.

Лицитација ће бити у канц. Окр. Су-да и то: прва 15 новембра, друга 15 декембра 1902, а трећа 15 јануара 1903. г. од 2—4 часа послје подна; с тога се позивају сви, који би жељели речено купити, или имају над истијем какво стварно или дуговинско право, да уз кауцију од 10% присуствују распродаји.

На прва два рока имаће се неће предати испод процијене вриједности, већ на трећем; али никако испод 2/3 процијене.

Бар, 24/X — 1902. г.

На Канц. Окр. Суда.
Р. 206 Бр. 319 2—2

О Б Ј А В А.

Ријешењем Књ. Окр. Суда барског, Број 304 — од 9/X — 1902, овим се износи на јавну продају 13 корјена маслина и 1 корјен смокве Ивана Медовића из Шушања за намир нешто његовог дуга.

Речено се налази у авани „Бјелиш“, а граничи од једне стране: Мусто Лаковица маслинама; од друге: поток; од треће: жена Матије Медовића маслинама; а од четврте: исти дужник ливадом. Ово је упијењено круна 130.

Лицитација ће бити у канц. Окр. Су-да и то: прва 15 новембра, друга 15 декембра 1902 г., а трећа 15 јануара 1903 г. од 2—4 часа по подне; с тога се позивају сви, који би жељели речено купити, или имају над истијем какво стварно или дуговинско право, да уз кауцију од 10% присуствују распродаји.

На прва два рока имаће се неће предати испод процијене вриједности, већ на трећем, али никако испод 2/3 процијене.

Бар, 24/X — 1902. г.

На Канц. Окр. Суда.
Р. 156 Бр. 320 2—2

О Б Ј А В А.

Са овим се износи на јавну продају сва непокретна имовина пок. Радоја Роговића, за замир његових дугова, које оста дужан Управи Поште четњанске и другијема. Имовина се налази у Прогоновиће, која се састоји из 3 комада: 1-во Дубоки до; одприлике 1 рало ораће земље првог нумера — при истома 1 листобер горе Уцијењено је 1000 круна. Граничи се од истока сјевера и запада Васо Живков гором и земљом; од југа општ. комун. 2-го Кокотина долина, одприлике 1/4 ораће земље и 1/4 листобера горе. Уцијењено је 140 круна. Граничи се: од истока Васо Живков гором; од југа, запада, сјевера — општ. пут. 3-ће Крстове долине, одприлике 1/8 и 1/16 ораће земље и 1/4 листобера горе; уцијењено је 90 круна. Граничи се: од истока, сјевера и запада Васо Живков гором, од југа општ. пут. Потписати имаће процијењено је по закону јавних продаја непокретности.

Овим се позивају сви они који би жељели купити потписати имаће као и они који имају прво прече купње у смислу чл. 55 њимовин закона, да се суду пријаве прије почетка продаје. Купцима се напомиње, да морају дат кауцију 10% у новцу, валови или сигура јемца.

Лицитације се у дане: 10 новембра, 10 децембра ове год и 10 јануара 1903. На прва 2 рока неће се никоме уступит испод процијене вриједности но тек на трећем року, али ни на трећем испод 2/3 процијењене вриједности, на тај дан ко би жељео купит да се пријави подписатом Суду на лице мјеста у Прогоновиће до па 2 уре по подне истог дана

Број 179.

Љеш. Нахија, 11 октобра 1902 г.
Канц. Јоко С. Радуновић.
Р. 260 Бр. 321 2—2

О Б Ј А В А.

Према закону од 10 нов. 1900 год, који је издат о јавним продајама непокретности, износи се на јавну продају земља Веља Милићева Поповића т. ј. 2 козе ливаде и 1 рало ораће земље авана Петровића Луг. — Горње имаће процијењена је авато одређена комисија, круна 200.

Поменута земља продаваће се пред овим судом на 23 нов., 23 децембра ов г. и 23 јануара 1903 год.

Ко би се на горње рокове са највишом цијеном пријавио уступиће му се подписана земља у властину само не испод 2/3 процијене. — Само понудио треба да при лицитацiji положи 10% кауције у готовом новцу према процијењене вриједности. —

Број 129.

Лијева Ријека, 22 октобра 1902 год.
Канц. љевооречки Богдан Поповић.
Р. 128 Бр. 322 2—2

О Б Ј А В А

Према закону од 10 новембра 1901 год. износи се на јавну продају земља Ђорђевића Лудина Поповића т. ј. рала 2 и 3 козе ливаде у Петровића Луг, за намир дуга Мулети Томову. Горњу земљу осудила је за то одређена комисија а вр. круна 540.

Поменута земља продаваће се пред овим судом на 20 новембра, 20 децембра тек год и 20 јануара 1903 год. Ко би се на горње рокове са највишом цијеном пријавио уступиће му се потписана земља у властину, само понудио треба да при лицитацiji положи 10% кауције у готовом новцу према процијењене вриједности; само не испод 2/3 процијене.

Број 124.

Лијева Ријека, 20 октобра 1902.

Канц. љевооречки Богдан Поповић.
Р. 116 Бр. 323 2—2

О Б Ј А В А.

Са којом се износи на јавну продају кућа повемљаша Тока Николина Вујаковића за замир његовог дуга које га дугује Златани Беговић из Комана, која се налази у овој вароши, кућа је дугачка 6 м. а шири рока 9 мет. 75 цм. са пећи која је у кој смјештена са једном камаром која је дугачка 6 мет, под кровом куће налазе се 2 камаре, кујина и магацин. Кућа има аграду своју, у којој се налази нужник, аграда има 66 □ мет. Ова кућа граничи од истока кућом Љубице Дулегића, а од запада кућом Попа Велашевића, и налази се у правој линији пјаче

Речена је кућа процијењена са ње правом круна 2100. Лицитацiji држаће се у канцеларији Округног суда 30 новембра, 30 децембра и 30 јануара 1903 год. на 4 уре по подне, позивају се сви они који имају прече право купње, као и други који би је жељео купити.

На прве два рока неће се уступити никоме испод процијењене вриједности, него тек на трећем року, али не испод 2/3 процијењене вриједности.

Број 896 п. п.

IV 1902 40.

Л.-град, 24 октобра 1902.

На Канц. Окр. Суда.
Р. 180 Бр. 324 2—2

О Б Ј А В А.

Са којом се износи од земље Милосаве Борове у Криваје на јавну продају орачнице 1 рало и 1/2, 1/3 за дугове Бошка Ђурашева и Марка Бекичића, процијењено рало круна сто педесет — износи круна 206 и 25 хелера.

Границе су од истока земља Илије Микољина и дјеце Буљана Микољина, од југа земља исте Милосаве, од запада пут, а од сјевера земља дјеце Буљана Микољина.

Позивају се сви који имају право прече купње међу близњиком, као и они, који жеље купити да присуствују лицитацiji и положи јемство 10% процијењене вриједности. Лицитацiji ће се држати 30 новембра, 30 децембра 1902. године и 30 јануара 1903 године у Ново Село, али се неће продати испод 2/3 процијењене вриједности.

Број 73

Ново Село, 31 октобра 1902.

Канц. Бећо Томичић Перовић.
Р. 130 Бр. 325 2—2

Приватне Објаве.

О Б Ј А В А.

Овијем потписани даје на знање својим колегама, да је спрван продати сопствену и добро уређену апотеку. Ко би је жељео купити, нека се обрати за подробности потписатом.

Подгорица, 24 окт. 1902 г.

Никола Сундечић
магистар фармације.
Р. 36 Бр. 79 3—6

ПРОДАЈЕМ

из слободне руке моју кућу и земљу. За вишу половину чекају. — Ко жељи купити нек ми се јави.

Н и к ш и њ.

Власник Раде Павићевић.
Р. 22 Бр. 80 3—3